

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет культури і мистецтв
Кафедра образотворчого мистецтва і дизайну**

**СТВОРЕННЯ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ В ПЕЙЗАЖІ ЗАСОБАМИ
ОЛІЙНОГО ЖИВОПИСУ /
CREATION OF ARTISTIC IMAGE IN LANDSCAPE BY MEANS OF OIL
PAINTING**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти “бакалавр”

Виконала: студентка 16-421 групи
Спеціальності 023 Образотворче
мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація
Освітньо-професійної (наукової)
програми Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація
Гандрабур Ольга Дмитрівна

Керівник доцент Ракович В.В.
Рецензент доцент Думасенко С.А.

Херсон – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1.Пейзаж в техніці олійного живопису.....	5
1.1.Виникнення та розвиток олійного живопису.....	5
1.2.Історія пейзажного жанру в українському образотворчому мистецтві..	8
РОЗДІЛ 2. Особливості виконання пейзажу в техніці олійного живопису.....	13
2.1.Засоби формування художнього образу в пейзажі	13
2.2.Послідовність створення пейзажу засобами олійного живопису.....	15
ВИСНОВКИ.....	18
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	21

ВСТУП

Однією з найпоширеніших технік живопису, що використовується художниками у всьому світі є олійний живопис. Ця техніка, не дивлячись на давнє походження в декілька століть й понині не втрачає популярності. Її роль дуже значуща в історії світового мистецтва. Різноманітні прийоми та виразні можливості олійного живопису в руках майстрів сприяли появі найдивовижніших і таємничих пейзажів у світовому образотворчому мистецтві. Олійний живопис дуже довговічний, при правильному використанні матеріалів і при дбайливому ставленні він може зберігатися століттями. Художники, які виконують картини олійними фарбами, можуть домогтися на робочій поверхні максимальної глибини тону та насиченості кольору.

Сучасний олійний живопис дає можливість написати чудові картини і зробити продукт творчості майже безсмертним. За допомогою живопису художник здатний передати своє бачення світу і подій, які в ньому відбуваються. Він вкладає в роботу сенс, і використовуючи свою творчість змушує глядачів замислитися про проблеми сучасності, або просто насолодитися картиною і знайти в ній віддушину. Образотворче мистецтво є важливим механізмом саморозвитку і самопізнання людини в його взаємодії з навколишнім світом.

У сучасному світі пейзаж нерідко використовують у інтер'єрах своїх осель або ж у різноманітних закладах. Таким чином можна урізноманітнити інтер'єр приміщення, надати йому виразності, наповнити атмосферу приміщення неповторними фарбами. Картина добирається в залежності від ефекту який хоче отримати людина. Пейзаж може наповнити кімнату спокоєм та умиротворенням, або ж навпаки додати яскравих фарб та задати веселої настрою.

Метою роботи є: формування художнього образу в пейзажі засобами олійного живопису.

Для досягнення мети були поставлені такі **завдання:**

1. Проаналізувати літературні джерела з теми.
2. Розглянути історію розвитку олійного живопису та пейзажного жанру.
3. Розкрити засоби формування художнього образу в пейзажі.
4. Висвітлити послідовність створення пейзажу засобами олійного живопису.

Об'єкт дослідження: процес створення творчої роботи в техніці олійного живопису.

Предмет дослідження: створення пейзажу в техніці олійного живопису.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі використовувалися такі методи дослідження як аналіз літературних джерел з теми дослідження, аналіз етапів створення пейзажу та особливостей виконання пейзажу олійними фарбами.

Структура. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, чотирьох підрозділів, висновку та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ПЕЙЗАЖ В ТЕХНІЦІ ОЛІЙНОГО ЖИВОПISY

1.1. Виникнення та розвиток олійного живопису

Виникнення олійного живопису зазвичай приписується голландському художнику Яну Ван-Ейку (XV століття), однак історія створення та розвитку олійного живопису – довгий та складний процес.

Відомо, що рослинні олії для фарбових складів використовували ще античні живописці. Енкаустичні фарби які використовували в античні часи, мали у складі не лише віск, але і лляну олію. Згадки про лляну олію як компонент олійних фарб можна знайти в ряді трактатів і манускриптів VIII-XII століть. А в трактаті Іраклія (XIII століття) в главі 26-й є навіть рекомендації з приготування олійних фарб: "... Візьми фарби; якими ти хочеш писати, розітри їх ретельно з лляною олією без води і зроби суміш для одягу, як це ти раніше робив, розтираючи фарби з водою, і зображуй тварин, птахів або листя різними фарбами...". У розділі 29-тому того ж трактату дається технологія обробки лляної олії для приготування олійних фарб: "Вапно і олію візьми по пропорційності, змішай і вари все, знімаючи піну. Додай туди відповідно взятій олії трохи свинцевої білої фарби і постав на один місяць на сонце, та часто помішуй. Знай, чим довше олія стоїть на сонці, тим краще. Потім проціди і замішуй фарби ". Тут і варіння олії для її полімеризації, і застосування вапна для видалення білих включень, що знаходяться в ній, і введення свинцевої білої фарби, що роблять олію швидко висихаючою, і ущільнення та відбілювання олії на сонці. Вивчення письмових джерел, таких як трактати та манускрипти, дозволило Гренбергові зробити висновок, що олійними фарбами користувалися вже в XIII столітті. Легенда про виникнення олійного живопису Яном Ван-Ейком, розказана Вазарі 100 років потому після смерті знаменитого нідерландця, залишилась

тільки легендою, яка кочує з однієї книги по мистецтву в іншу. Не маючи можливості розвіяти легенду, яка зв'язала ім'я Ван-Ейка з виникненням олійного живопису, він був переконаний, що якщо Ван-Ейк і відкрив її, то застосовував інакше, ніж це робили після [3, с. 24-26].

Незважаючи на те, що олійні фарби використовувались ще з XIII століття, олійний живопис з'явився набагато пізніше, у XV столітті, коли нідерландські художники почали писати свої твори олійними фарбами на дерев'яних дощечках. До цього найпоширенішим засобом була яєчна темпера, яка не володіла пластичністю барвників. Крім того, олійні фарби легко змішувалися, ними можна було працювати тривалий час, надаючи образотворчій поверхні різний характер, а їх прозорість мала набагато більшу та широку гаму тонів.

Перехід від яєчної темпері до олійної фарби в Північній Європі, а потім, до кінця XV століття в Італії, ознаменований безліччю робіт, в яких підмальовок був виконаний темперою, а наступні етапи, в яких основним технічним прийомом було тонке прозоре лессування – олійними фарбами.

До наших днів дійшло чимало картин, в яких темпера і олійні фарби застосовувалися одночасно. Крім того, олійні фарби легко змішувалися, ними можна було працювати тривалий час, надаючи образотворчій поверхні різний характер. Все це дозволило олійним фарбам стати провідним художнім засобом починаючи з XV століття і аж до наших днів.

Особлива зацікавленість художників до алхімії, рухала ними в їх прагненні безкінечно покращувати отримані рецепти олійної фарби. Нарешті, розвиток способів очищення есенцій і спиртів спричинив за собою перетворення живопису на справжнє мистецтво, яке було і залишається подібним до ювелірної справи. Саме в цьому контексті Яном Ван-Ейком був винайдений спосіб створення картини олійними фарбами. Техніка Ван-Ейка має майже такі ж показники прозорості олійних фарб як у лаку. Кожен шар

олії зберігає свою однорідність. Якщо вірити Вазарі, його тільки що написані картини виділяли характерний запах [3, с. 24-26].

Ван-Ейк і його послідовники писали на дошках, покритих крейдяним ґрунтом, і це утрималося в середовищі не тільки фламандських, але і багатьох німецьких і італійських художників кількох наступних поколінь. Ван дер Вейден, Мемлінг, Отто Веніус і його учень Рубенс, Дюрер, Гольбейн, Антонелло з Мессіни (перший познайомив своїх співвітчизників з технікою Ван-Ейків), італійці теж писали на дереві, але ґрунтували його не крейдою на клею, а гіпсом, який, по змішуванні з водою, твердне і стає розчинним у воді. Тіціан (1477-1566рр.) в перший період своєї художньої діяльності писав тонко, але вже тоді накладав видимі мазки. Взагалі він під час свого тривалого життя змінював і поліпшував техніку свого живопису, але майже постійно після щільної підмальовки писав прозоро.

Веронезе (1528-1588рр.) писав на полотні, ґрунтованому гіпсом. Рубенс написав в Італії багато картин технічними прийомами, які виробилися у нього під впливом італійських майстрів, а саме підмальовувати картину щільними (корпусними) фарбами і потім лесував їх в тінях, але ця методика була тимчасова, від якої він, після повернення до своєї вітчизни, відмовився, і став писати по колишньому гладко. Вивчення його ескізів і початих картин вказує, що він тонко обводив фарбою фігури, намальовані на ґрунті спочатку звичайним олівцем; нерозривність ліній, проведених пензлем, показують, що його фарби не були стерті на одній олії, але мали більше в'язкості і краще приставали до гладкої поверхні, ніж чисто олійні. Цей результат можна було б досягти додатком до олії смол. Леонардо да Вінчі (1452-1519рр.) в своєму трактаті про живопис згадує про вживання смоли (у вигляді лаку) для прокривання однієї неміцної зеленої фарби, яку він закріплював лаком і тим робив її міцнішою, не менш, ніж мали інші фарби.

Промислові матеріали, такі як пігменти, зв'язуючі речовини, лаки, додали живопису цінних властивостей. З поверненням до сполучної речовини на

водній основі були вирішені проблеми лаків і насиченості фарб. Емульсії на основі смол синтетичного походження склали конкуренцію олійному живопису. Однак дуже багато художників-абстракціоністів відмовилися від них, незважаючи на те, що ці фарби при відповідному дозуванні води дозволяють урізноманітнити ефекти від акварелі до лаку.

Отже, вважається, що олійний живопис виник у XV столітті, але зародження такого матеріалу, як олійні фарби датоване за довго до цього. Ще у XV столітті олійні фарби стали провідним художнім засобом завдяки своїм унікальним властивостям. До того, як олійні фарби набули широкого розповсюдження, художники користувалися яєчною темперою, а потім почали змішувати темперу з олійними фарбами аж поки остаточно не перейшли на написання картин виключно олійними фарбами. Художники завжди з зацікавленістю підходили до покращення складу фарб, в цілях покращення їх властивостей. Вони часто проводили експерименти з інгредієнтами. Через деякий час після виникнення олійних фарб, художники почали додавати лак до його складу. Промислові матеріали, такі як пігменти, зв'язуючі речовини, лаки, додали живопису цінних властивостей. З поверненням до сполучної речовини на водній основі були вирішені проблеми лаків і насиченості фарб.

1.2.Історія пейзажного жанру в українському образотворчому мистецтві

Українські майстри пейзажного жанру вельми яскраві та самобутні, вони творили спираючись на наш народний фольклор у часи коли пейзаж на Україні тільки почав зароджуватись, завдяки цьому вони уникали механічного копіювання манери європейських майстрів.

Найперші пейзажі почали зображувати фоном до ікон, у настінних розписах, гравюрах, та у книгодрукуванні. У добу Середньовіччя іконописці прагнули передати красу та багатство навколишнього світу – вони умовно

зображували горизонт, який відділяв небо від землі, а також оздоблювали його різними квітами, травами та лініями. А вже у XII-XIII століттях митці-іконописці починають доповнювати пейзаж зображенням гір та різних трав на передньому плані, таким чином стає помітним уважне ставлення митця до природи. Надалі з'являється все більша потреба в зображенні навколишнього середовища, довкілля у якому живе людина, прагненні показати своє ставлення до природи за допомогою її зображення.

В Українському мистецтві пейзаж не виокремлювався у самостійний жанр майже до самого початку XIX століття. Фони, які служили до ікон, а саме ландшафтні мотиви стали поштовхом для розвитку пейзажу академічного напрямку.

З розвитком академічного напрямку в образотворчому мистецтві відбуваються різкі зміни. Пейзажі починають посідати все вагомніше місце у творах художників, перед якими постало нове завдання – відтворення природи як джерела естетичної насолоди. Таким чином пейзаж починає розквітати на Україні одночасно з розквітом романтизму.

Отже на початку XIX ст. пейзажний жанр розвивається у контексті портрету в якості оточення героїв картини. При зображенні портрету перед художниками стояли певні завдання, а саме підсилити емоційний вплив картини та поетичного настрою, і в якості інструменту для досягнення потрібного ефекту художники використовували пейзаж як фон до портрету. Також, безумовно, пейзаж починає розвиватися і як самостійний жанр живопису. Художники почали створювати пейзажі інформативно насиченими, вони відображали характерні особливості конкретної місцевості. Подібні пейзажі створювалися на замовлення Петербурзької Академії для власників маєтків. Авторами подібних творів були художники з Росії, країн Західної та Східної Європи. Такі пейзажі мали суто документальний характер і не несли у собі емоційного забарвлення. Але, звичайно, з плином часу документальність відходить на другий план і

пейзажі набувають поетичного настрою, епічності та розвиваються у самостійний жанр. Природа і взагалі дійсність зображувались ідеалізовано, інколи художники вигадували ландшафти та поєднували їх із етюдами та замальовками реальної природи. Як прийнято в академічному живописі природа зображувалась спокійно, величаво, улюбленими мотивами були сходи та заходи сонця, гори, скелі, морська стихія, в таких пейзажах завжди панувало літо.

Далі українські митці починають задавати нові тенденції подачі пейзажу, що відповідали романтичним і реалістичним засадам розвитку європейського мистецтва, хоча і академічні традиції були міцно закріплені у творчості художників. Вони відмовляються від панорамних зображень, в їх творах переважають буденні мотиви. На полотнах головними об'єктами зображення стають селянські хатки, водяні млини, тини, вулиці провінційних містечок. Але головним є передача стану природи, контрастне освітлення та узагальнення.

Розвиток пейзажу у другій половині XIX століття говорить про те, що загальний стан українського живопису вийшов на новий рівень, художники починають звертатися до різноманітних жанрів, їх роботи набувають дуже сильного емоційного характеру. У цей час широкої популярності набуває побутовий жанр. Художники прагнули висвітлити життя українців таким, яким воно було, показати, що наш народ могутній та високодуховний. Митці зображували життя українців на фоні чудових, захоплюючих пейзажів рідного краю. Зокрема ці тенденції можна прослідкувати в роботах Миколи Пимоненка (1862-1912), Киріака Костанді (1852-1921), Архипа Куїнджі (1842-1910) [6, с. 304]. В цей проміжок часу формується українська національна школа пейзажного живопису, виникнення та традиції якої пов'язані з рухом передвижників та їх ідеями і настановами.

Багато художників зверталися до подій часів Запорозької Січі, за рахунок цього активно розвивався жанр неоромантизму. Це можна прослідкувати

через творчість Сергія Васильковського (1854-1917). Українські митці почали захоплюватися новими віяннями, стилістичними прийомами що проникали до нас із Заходу, і одночасно з цим намагалися відійти від підвалин академічного живопису.

В кінці XIX століття починає розвиватися пленерний живопис. Ця тенденція дає поштовх для імпресіоністичних пошуків. Українські художники створюють картини-пейзажі на яких природа нерозривно пов'язана з образом людини. Це можна прослідкувати в роботах наступних представників образотворчого мистецтва України: Іван Труш (1869-1941), Абрам Маневич (1881-1942).

Пізніше у світі настає ера сучасного мистецтва. Художники шукають засоби посилити виразність пейзажів. Виникають такі течії як експресіонізм, символізм, фовізм і так далі. Новітньою течією є абстракціонізм.

Отже, ми можемо зробити наступні висновки: найперші пейзажі почали зображувати фоном до ікон, у настінних розписах, гравюрах, та у книгодрукуванні. У XII-XIII століттях митці-іконописці починають доповнювати пейзажі зображенням гір та різних трав на передньому плані, таким чином стає помітним уважне ставлення митця до природи. З розвитком академічного напрямку в образотворчому мистецтві відбуваються різкі зміни. Пейзажі починають посідати все вагомніше місце у творах художників. На початку XIX століття пейзажний жанр розвивається у контексті портрету в якості оточення героїв картини. Також, безумовно, пейзаж починає розвиватися і як самостійний жанр живопису. Українські митці починають задавати нові тенденції подачі пейзажу, що відповідали романтичним і реалістичним засадам розвитку європейського мистецтва. Розвиток пейзажу у другій половині XIX століття говорить про те, що загальний стан українського живопису вийшов на новий рівень, художники починають звертатися до різноманітних жанрів, їх роботи набувають дуже сильного емоційного характеру. У цей час широкої популярності набуває побутовий

жанр. Багато художників зверталися до подій часів Запорозької Січі, за рахунок цього активно розвивався жанр неоромантизму. В кінці XIX століття починає розвиватися пленерний живопис. Ця тенденція дає поштовх для імпресіоністичних пошуків. Пізніше у світі настає ера сучасного мистецтва. Художники шукають засоби посилити виразність пейзажів. Виникають такі течії як експресіонізм, символізм, фовізм і так далі. Новітньою течією є абстракціонізм.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ПЕЙЗАЖУ В ТЕХНІЦІ ОЛІЙНОГО ЖИВОПИСУ.

2.1. Засоби формування художнього образу в пейзажі

Художній образ – це своєрідна форма тлумачення світу таким, як його бачить митець і таким, як його сприймають глядачі через призму роботи художника. Це базове поняття в теорії образотворчого мистецтва, де воно визначається як створення і сприйняття дійсності через художній витвір [9, с. 702].

В процесі створення роботи необхідно враховувати та відчувати навколишній світ, або той світ який ми хочемо зобразити. Дуже важливо знати закономірності вираження цих почуттів і вміти так піднести свою роботу щоб вона мала цілісний та гармонійний художній образ. Рух в цьому напрямку може дати поступова і структурована, перевірена на практиці система світовідчуття і світосприйняття, наповнена методично обґрунтованими знаннями.

При створенні картини необхідно вміти застосовувати на практиці безліч закономірностей, які слід уважно вивчити як основу. Зробити так, щоб ці знання стали твоїм "Я"; і, нарешті, для того, щоб образи, народжені твоїм серцем і душею не були затьмарені холодними і нудними схематичними побудовами, необхідно від них абстрагуватися, і творити натхненно і вільно. Зрозуміло, що без уміння бачити, без знань законів творчості, без уміння створити закінчений твір, спроби зробити щось гідне приречені на невдачу. Але сліпе слідування закономірностям також не приведе до емоційного, духовного і філософічного художнього образу. Закінчений в усіх відношеннях твір, де створено цілісний, неподільний і гармонійний художній образ – це велика рідкість. Цього можна досягти, спираючись на знання

безлічі законів композиції, вміння ними користуватися, допитливо освоюючи нові відкриття, віяння, стилі, погоджуючи свої зусилля з особистісним сприйняттям навколишнього середовища [9].

Ідея написання картини також приходить по різному, вона може зародитися від спостережень за дійсністю, уві сні, у видінні, від спілкування з будь-яким видом мистецтва або розповіді співрозмовника. Виходячи з цього, будується подальша робота над картиною. Головним і, як правило, основним в її створенні є "композиція".

Додавання або поєднання окремих частин, елементів в певному порядку, їх взаємозв'язок, що переходить в гармонію цілого, ми і спостерігаємо в рослинному і тваринному світі. Кожна рослина складається з частин, що утворюють форму, яка є гармонійним цілим. У природі композиційними закономірностями є цілісність, симетрія, ритм [1, с. 42].

Цілісність полягає в закінченості конструкції предмета або декількох об'єктів ув'язнених в єдиний простір; симетрія – це рівність, схожість лівої і правої частин об'єкта, рівновага мас і обсягів; ритм полягає в повторюваності одного або декількох елементів через певні інтервали. Для симетрії властиві статичність, врівноваженість і відносний спокій, ритм створює рух, експресію.

Одним із головних законів композиції є закон гармонії. Гармонія – відповідність частин і цілого одне одному, злиття різних компонентів об'єкта в єдине органічне ціле. В гармонії отримують зовнішнє виявлення внутрішня впорядкованість і міра буття. Закон гармонії включає в себе сукупність законів, правил і прийомів композиції. Рівновага в композиції, пластичність зображення, бездоганне виявлення форм, витончена колористична середина, відповідність форми і змісту, точно передані асоціації і виявлена чуттєва складова – все це характерні риси гармонійного твору [1, с. 42].

Отже, художній образ – це своєрідна форма тлумачення світу таким, як його бачить митець і таким, як його сприймають глядачі через призму роботи

художника. Це базове поняття в теорії образотворчого мистецтва, де воно визначається як створення і сприйняття дійсності через художній витвір. Закінчений в усіх відношеннях твір, де створено цілісний, неподільний і гармонійний художній образ – це велика рідкість. Цього можна досягти, спираючись на знання безлічі законів композиції, вміння ними користуватися, допитливо освоюючи нові відкриття, віяння, стилі, погоджуючи свої зусилля з особистісним сприйняттям навколишнього середовища. Головним в створенні гармонійної роботи є "композиція". Композиційними закономірностями є цілісність, симетрія, ритм. Цілісність полягає в закінченості конструкції предмета або декількох об'єктів ув'язнених в єдиний простір; симетрія – це рівність, схожість лівої і правої частин об'єкта, рівновага мас і обсягів; ритм полягає в повторюваності одного або декількох елементів через певні інтервали. Для симетрії властиві статичність, врівноваженість і відносний спокій, ритм створює рух, експресію. Одним із головних законів композиції є закон гармонії. Гармонія – відповідність частин і цілого одне одному, злиття різних компонентів об'єкта в єдине органічне ціле.

2.2.Послідовність створення пейзажу засобами олійного живопису

Для того, аби створити гарний та гармонійний пейзаж засобами олійного живопису слід спочатку зорієнтуватися в етапах роботи над пейзажем.

Отже, найперший етап – це задум у голові митця. Це може бути реальний пейзаж, який він побачив, або ж просто задум із фантазії натхненний чимось.

Наступним йде етап начерку. Зазвичай художники роблять декілька варіантів начерків для того аби обрати найкращий ракурс та кут зору, визначитися з композицією.

Після того як митець точно знає, що і як хоче зобразити він переходить до наступного етапу, тут може бути декілька варіантів, він залежить від способу створення картини. Ми розглянемо етапи створення тривалої роботи.

Картон – наступний етап тривалої роботи. Визначивши у начерках задум, знайшовши лінійну і колірну композицію, потрібно приступати до малювання всієї композиції на картоні або папері. Картон виконується в натуральну величину олівцем або вугіллям. У ньому уточнюється і доводиться до завершеності композиційне рішення, характер форми і пропорції об'єктів, повітряна і лінійна перспектива, визначається плановість пейзажу, опрацьовується композиційний центр [4, с. 34]. Після цього малюнок з картону переноситься на полотно.

Наступним етапом йде підмальовок на полотні (або на іншій робочій поверхні). Це потрібно для того аби швидко перекрити усі незаписані плями на полотні і побачити узагальнену, а не роздрібнену картинку. У тривалій роботі підмальовку треба дати час аби просохнути, для того щоб при подальшій роботі фарби з підмальовку не підмішувались у наступні заміси. Але якщо художник замислив так, щоб фарби з підмальовку змішалися з наступними мазками, цей етап можна пропустити [5, с. 73].

Далі йде основна робота над пейзажем. Це етап прописки. Художник уточнює тонові та колірні відносини у роботі. Починати слід з тіней, потім переходити на півтінь і вже потім прописувати світлі плями та відблиски. В процесі роботи дуже важливо слідкувати за тональними відносинами. Мазки кладуться по формі предметів. Після того, як всі об'єкти пейзажу прокладені щільним тоном, гармонійно вистроєні тональні та колірні відносини на картині, можна переходити до наступного етапу.

Опрацювати деталі це наступний крок роботи. На цьому етапі треба подивитися на результат пройденого шляху, проаналізувати що слід допрацювати в роботі, попрацювати над деталями.

Останній етап роботи над пейзажем, і взагалі над будь якою образотворчою роботою – це узагальнення. Цей етап обов'язковий і дуже важливий, він допомагає глядачеві звернути увагу на головне. Митець списує те, на що він не хоче звертати увагу, узагальнює другорядні предмети у композиції, це допомагає зберегти цілісність роботи та ясність думки художника, яку він хотів передати [2, с. 93].

Далі роботу слід залишити до повного просихання фарб. І, якщо є таке бажання, після просихання картину можна покрити лаком, це продовжить життя пейзажу.

Отже, найперший етап це задум у голові митця. Далі йде етап начерку. Картон – наступний етап тривалої роботи. Потім йде етап підмальовку на полотні. Далі йде основна робота над пейзажем. Це етап прописки. Художник уточнює тонові та колірні відносини у роботі. Опрацювати деталі – наступний крок роботи. Останній етап роботи над пейзажем це узагальнення. Далі роботу слід залишити до повного просихання фарб. І, якщо є таке бажання, після просихання картину можна покрити лаком, це продовжить життя пейзажу.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження теми кваліфікаційної роботи, та виконання поставлених завдань ми зробили такі висновки: вважається, що олійний живопис виник у XV столітті, але зародження такого матеріалу, як олійні фарби датоване за довго до цього. Ще у XV столітті олійні фарби стали провідним художнім засобом завдяки своїм унікальним властивостям. До того, як олійні фарби набули широкого розповсюдження, художники користувалися яєчною темперою, а потім почали змішувати темперу з олійними фарбами аж поки остаточно не перейшли на написання картин виключно олійними фарбами. Художники завжди з зацікавленістю підходили до покращення складу фарб, в цілях покращення їх властивостей. Вони часто проводили експерименти з інгредієнтами. Через деякий час після виникнення олійних фарб, художники почали додавати лак до його складу. Промислові матеріали, такі як пігменти, зв'язуючі речовини, лаки, додали живопису цінних властивостей. З поверненням до сполучної речовини на водній основі були вирішені проблеми лаків і насиченості фарб.

Що стосується розвитку пейзажного жанру на Україні, ми можемо зробити наступні висновки: найперші пейзажі почали зображувати фоном до ікон, у настінних розписах, гравюрах, та у книгодрукуванні. У XII-XIII століттях митці-іконописці починають доповнювати пейзажі зображенням гір та різних трав на передньому плані, таким чином стає помітним уважне ставлення митця до природи. З розвитком академічного напрямку в образотворчому мистецтві відбуваються різкі зміни. Пейзажі починають посідати все вагомніше місце у творах художників. На початку XIX століття пейзажний жанр розвивається у контексті портрету в якості оточення героїв картини. Також, безумовно, пейзаж починає розвиватися і як самостійний жанр живопису. Українські митці починають задавати нові тенденції подачі пейзажу, що відповідали романтичним і реалістичним засадам розвитку

європейського мистецтва. Розвиток пейзажу у другій половині ХІХ століття говорить про те, що загальний стан українського живопису вийшов на новий рівень, художники починають звертатися до різноманітних жанрів, їх роботи набувають дуже сильного емоційного характеру. У цей час широкої популярності набуває побутовий жанр. Багато художників зверталися до подій часів Запорозької Січі, за рахунок цього активно розвивався жанр неоромантизму. В кінці ХІХ століття починає розвиватися плернерний живопис. Ця тенденція дає поштовх для імпресіоністичних пошуків. Пізніше у світі настає ера сучасного мистецтва. Художники шукають засоби посилити виразність пейзажів. Виникають такі течії як експресіонізм, символізм, фовізм і так далі. Новітньою течією є абстракціонізм.

При досліджуванні питання художнього образу ми зробили наступні висновки художній образ – це своєрідна форма тлумачення світу таким, як його бачить митець і таким, як його сприймають глядачі через призму роботи художника. Це базове поняття в теорії образотворчого мистецтва, де воно визначається як створення і сприйняття дійсності через художній витвір. Закінчений в усіх відношеннях твір, де створено цілісний, неподільний і гармонійний художній образ – це велика рідкість. Цього можна досягти, спираючись на знання безлічі законів композиції, вміння ними користуватися, допитливо освоюючи нові відкриття, віяння, стилі, погоджуючи свої зусилля з особистісним сприйняттям навколишнього середовища. Головним в створенні гармонійної роботи є "композиція". Композиційними закономірностями є цілісність, симетрія, ритм. Цілісність полягає в закінченості конструкції предмета або декількох об'єктів ув'язнених в єдиний простір; симетрія – це рівність, схожість лівої і правої частин об'єкта, рівновага мас і обсягів; ритм полягає в повторюваності одного або декількох елементів через певні інтервали. Для симетрії властиві статичність, врівноваженість і відносний спокій, ритм створює рух, експресію. Одним із головних законів композиції є закон гармонії. Гармонія – відповідність

частин і цілого одне одному, злиття різних компонентів об'єкта в єдине органічне ціле.

Аналізуючи етапи створення пейзажу ми зробили такі висновки: найперший етап це задум у голові митця. Далі йде етап начерку. Картон – наступний етап тривалої роботи. Потім йде етап підмальовку на полотні. Далі йде основна робота над пейзажем. Це етап прописки. Художник уточнює тонові та колірні відносини у роботі. Опрацювати деталі – наступний крок роботи. Останній етап роботи над пейзажем це узагальнення. Далі роботу слід залишити до повного просихання фарб. І, якщо є таке бажання, після просихання картину можна покрити лаком, це подовжить життя пейзажу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алмосов Л. И., Минакова О. А., Петрова Л.Е., Чёрный Л. А., Шнюкова Р.П. Художественные средства композиции в изобразительном искусстве: учебно-методическое пособие. Ставрополь: Ставропольский государственный педагогический институт, 2011. 42 с.
2. Беда Г.В. Живопись. Москва: Просвещение, 1986. 93 с.
3. Бергер Э. История развития техники масляной живописи. Москва: Просвещение, 1961. 24-26 с.
4. Бесчастнов Н.П. Графика пейзажа: учебное пособие для студентов высших учебных заведений. Москва: Владос, 2008. 34 с.
5. Визер В. В. Живописная грамота. Основы пейзажа. Санкт Петербург: Питер, 2007. 73 с.
6. Горбачов Д. Шедеври українського живопису. Київ: Мистецтво, 2008. 304 с.
7. Кузин В.С. Психология живописи. Издание 4-е, исправленное. Москва: Оникс, 2005. 66 с.
9. Орлова Т., Шинкарук В. Філософський енциклопедичний словник. Київ: Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України, 2002. 702 с.
8. Пасічний А. Образотворче мистецтво: енцикл. ілюстр. словник-довідник / упоряд. Київ: Факт, 2007. 574 с.
9. Створення художнього образу: веб-сайт. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sozdanie-hudozhestvennogo-obraza> (дата звернення: 10.04.2020).
10. Теоретичні засади пізнання художнього образу: веб-сайт. URL: <http://roippo.org.ua/upload/iblock/1fe/psykhol.-khud-obraza.pdf> (дата звернення 15.04.2020).
11. Художній образ: веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Художній_образ (дата звернення: 16.04.2020).